

स्यूमरश्मिर्भागवः। मरुतः। त्रिष्टुप्, ५ जगती

अभ्रप्रुषो न वाचा प्रुषा वसु हविष्मन्तो न यज्ञा विजानुषः।

सुमारुतं न ब्रह्माणमर्हसे गणमस्तोष्येषां न शोभसे ॥ १०.०७७.०१

अभ्रप्रुषो न- मेघान्निर्गच्छन्त्य आप इव। वाचा- मन्त्रेण। वसु- सम्पदम्। प्रुष- सिञ्चन्ति।
हविष्मन्तः- हव्ययुक्ताः। न यज्ञाः- यज्ञा इव। विजानुषः- विशेषेण जनयितारो भवन्ति। न- च।
ब्रह्माणम्- मन्त्रयुक्तम्। सुमारुतं गणम्- मरुद्गणं प्राणगणम्। अर्हसे- पूजायै। न- च। एषाम्-
एतेषाम्। शोभसे- शोभायै। अस्तौषि- स्तुतवान् ॥१॥

श्रिये मर्यासो अञ्जीरकृण्वत सुमारुतं न पूर्विरति क्षपः।

दिवस्पुत्रास एता न येतिर आदित्यासस्ते अक्रा न वावृधुः ॥ १०.०७७.०२

श्रिये- शोभायै। मर्यासः- मरुतः। अञ्जीरकृण्वत- व्यञ्जयन्ति। सुमारुतः- मरुद्गणः। न- सम्प्रति।
पूर्वीः- पूर्व्याः। क्षपः- रात्रीर्मनुष्यप्रज्ञाः। अति- अतिक्रम्य गच्छन्ति। एताः- एते। दिवस्पुत्रासः-
ऋभवः। न- इव। येतिरे- निर्गच्छन्ति। ते- अमी। आदित्यासः- अखण्डप्रकृतिजाः। अक्राः-
क्रमणशीलाः। न- च। वावृधुः- वर्धन्ते ॥२॥

प्र ये दिवः पृथिव्या न बर्हणा तमना रिरिच्रे अभ्रात्न सूर्यः।

पाजस्वन्तो न वीराः पनस्वयवो रिशादसो न मर्या अभिद्यवः ॥ १०.०७७.०३

ये। दिवः- नभसः। पृथिव्याः- भूम्याः। न- च। बर्हणा- महत्त्वेन। तमना- स्वतः। अभ्रात्-
मेघात्। सूर्यः- सविता। न- इव। रिरिच्रे- रिरिचिरे। पाजस्वन्तः- बलवन्तः। न- इव। वीराः।
पनस्वयवः- मन्त्रकामाः। रिशादसः- शत्रुमारकाः। न मर्याः- मनुष्या इव। अभिद्यवः- अभितो
द्योतनशीलाः ॥३॥

युष्माकं बुध्ने अपां न यामनि विथुर्यति न मही श्रथर्यति।

विश्वप्सुर्यज्ञो अर्वागयं सु वः प्रयस्वन्तो न सत्राच आ गत ॥ १०.०७७.०४

अपां न यामनि- उदकमार्गसमे । युष्माकम्- भवताम् । बुध्ने- आधारे । मही- भूः । न विथुर्यति- न व्यथते । न श्रथर्यति- न शीर्यते । विश्वप्सुः- विश्वरूपः । अयम्- एषः । यज्ञः । वः- युष्माकम् । अर्वाक्- अभिमुखम् । सु- सुष्ठु भवतु । प्रयस्वन्तः- अन्नवन्तः । न- इव । सत्राचः- सहाञ्चनाः । आ गत- आगच्छत ॥४॥

यूयं धूर्षु प्रयुजो न रश्मिभिर्ज्योतिष्मन्तो न भासा व्युष्टिषु ।

श्येनासो न स्वयशसो रिशादसः प्रवासो न प्रसितासः परिप्रुषः ॥ १०.०७७.०५

यूयम् । धूर्षु- धारणासु । रश्मिभिः- चिद्रश्मिभिः । प्रयुजः- प्रकर्षयोगाः । न- इव । भवथ । व्युष्टिषु- उदयेषु । भासा- प्रकाशेन । ज्योतिष्मन्तो न- द्योतनशक्तय इव स्थ । श्येनासः- पक्षिणः । न- इव । पतन्तः । स्वयशसः- इतरानपेक्षकीर्तियुक्ताः । रिशादसः- शत्रुमारकाः । प्रवासः- प्रवासिनः । न- इव । प्रसितासः- प्रसिद्धयानाः । परिप्रुषः- परितो गन्तारो भवन्ति ॥५॥

प्र यद्वहध्वे मरुतः पराकाद्यूयं महः संवरणस्य वस्वः ।

विदानासो वसवो राध्यस्याराचिद्वेषः सनुतर्युयोत ॥ १०.०७७.०६

मरुतः- हे वायवः प्राणविशेषाः । यत्- यदा । पराकात्- परात् । यूयम् । प्र वहध्वे- आगच्छथ तदा । आरात्- समन्तात् । महः- महतः । संवरणस्य- सम्यक् वृतस्य । वस्वः- धनस्य । राध्यस्य- संसिद्धिमयस्य । विदानासः- दायकाः सन्तः । वसवः- चित्तवृत्तिस्तम्भकारकाः । वसु स्तम्भे । सनुतः- अन्तर्हितम् । सनुतरित्यन्तर्हितनाम । द्वेषः- द्वेषभावनम् । चित्- एव । युयोत- पृथक्कुरुत ॥६॥

य उदचि यज्ञे अध्वरेष्ठा मरुद्भ्यो न मानुषो ददाशत् ।

रेवत्स वयो दधते सुवीरं स देवानामपि गोपीथे अस्तु ॥ १०.०७७.०७

यः । मनुष्यः- मनुष्यः । उदचि- मन्त्रमये । यज्ञे- उपासने । अध्वरेष्ठाः- ध्वररहितकर्मस्थः सन् । मरुद्भ्यः- प्राणेभ्यः । न- सम्प्रति । ददाशत्- प्रयच्छति । सः । रेवत्- दानयोग्यम् । सुवीरम्-

शोभनवीर्यसम्पन्नम् । वयः- हव्यम् । दधते- धारयति । सः । देवानाम्- द्योतनशीलानाम् । गोपीथे-
पालनाय । अस्तु- भवतु ॥७॥

ते हि यज्ञेषु यज्ञियास ऊमा आदित्येन नाम्ना शम्भविष्ठाः ।

ते नोऽवन्तु रथतूर्मनीषां महश्च यामन्नध्वरे चकानाः ॥ १०.०७७.०८

ते- अमी । हि- खलु । यज्ञेषु- उपासनेषु । यज्ञियासः- उपास्याः । ऊमाः- रक्षकाः । आदित्येन
नाम्ना- अखण्डप्रकृतिजाः । शम्भविष्ठाः- मङ्गळाः । रथतूः- स्वरथं त्वरयन्तः । अध्वरे-
ध्वररहितकर्मारुख्ये । यामन्- मार्गे । महश्च- महदपि । चकानाः- कामयमानाः । ते- अमी । नः-
अस्माकम् । मनीषाम्- मेधाम् । अवन्तु- रक्षन्तु ॥८॥

Dr. Ranganatha